

Vladimir Pernić, književnik

ČETIRI DESETLJEĆA KATEDRE ČAKAVSKOG SABORA ROČ

Posebice mi je drago da smo ovaj KAJ & ČA susret, koji protiče u simbolici brojke 40, upriličili upravo u ovom vrlo znakovitom i poviješću natopljenom ambijentu ročkih Velih vrata, simbolu srdačne otvorenosti prema svim dragim ljudima, prijateljima, suradnicima, dobrohotnicima..., ali i čvrstoj brani prema zlu i opačini svake vrste. Ova kamenita ročka PORTA AUREA stoji ovdje brojeći stoljeća i stoljeća opstojnosti i povijesnog hoda gradića što se zdavna već uspuzao i zasjeo na humak podno bjeline vapnenastih stijena kršne Ćiarije... U tim je ročkim Velim vratima u doba venecijanske uprave nad Rottiumom (od 15. do kraja 18. st.) bila mjesna oružarnica. Utvrda se tada branila oružjem. Danas se Roč "brani" kulturom, a kao što znate i vidite, u ovom je ambijentu danas lijepa, ukusno uređena galerijica s umjetničkim djelima koja su u Roču stvarali i s ljubavlju baš njemu i njegovim dobrohotnim žiteljima poklanjali – prijatelji Roča.

Zadatak mi je osvježiti sjećanja na izuzetno uspješan i plodonosan hod Katedre ČS Roč u protekla četiri desetljeća. To je vrijeme stalnog kontinuiteta aktivnosti: iz akcije u akciju, iz manifestacije u manifestaciju, od ideje i htijenja do ostvarenja. Uvijek na uzlaznoj putanji, bez većih zastoja i bez predaha.

Lapidarno ću u ovoj prigodi pobrojati samo neke od značajnijih akcija i manifestacija što ih je osmislila i pokrenula naša Katedra:

Godine 1972. ključevi ruiniranog i vrlo ruševnog gradića Huma na simboličan su način predani Čakavskom saboru, ranije osnovanoj instituciji koja je pokazala interes i inicijativu da se u toj sredini, bogatoj talozima glagoljaške prošlosti, nešto poduzme radi revitalizacije tih prostora. Izravno, pri središtu Čakavskog sabora, osnovan je tada *Pododbor za obnovu Huma* kojemu je prvi zadatak bio vođenje obnove ruševnih zgrada i spomenika kulture u naselju. U nekoliko godina nove krovove su dobili prostor Polače u Humu, sanirana je bivša Ćirilometodska škola a započela je i sanacija više obiteljskih kuća u koje su vremenom doseljavali zainteresirani žitelji iz okolice Huma. Život se polako, ali ustrajno, počeo vraćati u gradić na humku ponad izvorišta Mirne. Tih su se godina poduzimale razne kulturne i druge akcije s ciljem oživljavanja Huma i Humšćine i promocije toga kraja. Održavane su tako kulturne priredbe i manifestacije, susreti književnika, smotre narodne glazbe... Obnovljen je i stari srednjovjekovni ceremonijal "izbora župana na leto dan" koji je postao jedna od zanimljivijih atrakcija Huma. U Hum su počeli navraćati turisti. Perspektiva obnovljenog života sve se više i jače

nazirala.

Godine 1973. u Roču je, također na inicijativu Čakavskog sabora, održan prvi znanstveni simpozij o glagoljici. Kako je isplanirano da se takav skup održava svake druge godine, prozvan je - *Ročki glagoljaški bijenale*. Skupovi su iznjedrili izuzetno dragocjene podatke i informacije vezane upravo uz glagoljsko pismo i glagoljicu kao kulturološki fenomen koji je kroz minula stoljeća imao izravnog odraza na mnogobrojna kulturna, pa i politička zbivanja na prostorima Istre, ali i šire. No, bijenale je razotkrio i snažno posvjedočio koje je mjesto i uloga bila upravo ovih naših prostora, prostora Roča i Huma u korpusu sveukupne glagoljaške baštine Hrvatske. Znanstvena valorizacija glagoljaštva potaknula je i pokretanje velike akcije Čakavskog sabora, jedne od najvećih koje je ta institucija pokrenula, ideju o *Aleji glagoljaša* – kompleksu spomen-obilježja od Roča do Huma. Izgradnju Aleje vodila je Katedra Čakavskog sabora Roč, promocija čijeg je djelovanja još od 1972. formalno potvrđena 1975. godine spajanjem Pododbora za obnovu Huma i Ročkog glagoljaškog bijenala. Njen prvi i doživotni predsjednik bio je Josip Cerovac, čovjek kojemu pripadaju velike zasluge za kontinuitet akcija Katedre te za izuzetne ostvaraje kroz nekoliko desetljeća njenog djelovanja pod njegovim vodstvom.

Gradnja Aleje trajala je desetak godina, a podizanje i otkrivanje pojedinih obilježja Aleje pretvoreni su bili u velike blagdane, svečanosti kulture na istarskom sjeveru. Medijski dobro praćene akcije Katedre, privlačile su sve veći broj posjetitelja ali i velika imena ljudi iz svijeta kulture, znanosti, kao i politike. Zatečeno stanje je animiralo odgovorne političke strukture u Republici Hrvatskoj na odluku da se cesta od Roča do Huma asfaltira, što je opet na svoj način doprinijelo i većoj posjećenosti Huma, ali i olakšalo životne uvjete žiteljima na tim prostorima.

Početakom 90-tih godina prošloga stoljeća Katedra se sve jače okreće i Roču. Pokrenuta je dugoročna akcija spasavanja i obnove ročkih kulturno-povijesnih spomenika, pa su tako sanirani sve žide i kule srednjovjekovne utvrde oko Roča, prezidana i ponovno podignuta šestokraka kula kod ulaza u Roč, obnovljeni su objekt Velih i Malih vrata, crkvice sv. Roka, crkva sv. Antuna, obodni zid oko župne crkve. Saniran je i fugiran gradski zvonik. Ispred Malih vrata podignut je *Vidikovac Želimira Janeša* posvećen čuvanju spomena na velikog meštra i dragog čovjeka, kipara Janeša, autora likovnog postava Aleje...

Godine 1993. započela je radom *Mala glagoljska akademija*, a 1994., dakle prije 20 godina, održan je prvi simpozij multikulturne, međunarodne udruge *Prijatelji Roča* koja je, doduše u nedugom trajanju, okupila vrhunska imena likovne, književne i glazbene struke, a njihova djela nastala u Roču za Roč obogaćuju ambijente “gradića sunca, slobodnih ptica i ljudi dobre volje”.

Godine 2000. u Roču je prema zamisli i projektima najpoznatijeg meštra glagoljskoga grafema i knjigotiskarske meštrije - prof. Frana Para - instalirana tiskarska preša, kopija *Gutenbergove pritiskalnice* na kojoj je prije pet i po stoljeća Gutenberg otiskivao prve primjerke tiskanih knjiga i na kakvima je prije 531 godinu tiskan i Misal po zakonu Rimskoga dvora, prva južnoslavenska tiskana knjiga, a čiji je čin tiskanja, sav sretan, najavio onaj naš Juri, žakan iz Roča. Ročka preša se, zahvaljujući razumijevanju grada Buzeta, danas nalazi u prostoriji kraj ročkih Velih vrata u kojoj je od ovoga ljeta i regal s pomičnim glagoljskim slovima koje je Katedra sticajem dobrih okolnosti pronašla i kupila u Švicarskoj. Danas je to *jedino mjesto na kugli zemaljskoj* na kojemu se *meštrijom kakvom su tiskane inkunabule*, ali i sva ostala izdanja u nekoliko sljedećih stoljeća, pomičnim glagoljskim slovima mogu tiskati tekstovi.

Na prijelazu milenija, Roč se, tako, na dostojan način odužio svim svojim glagoljašima, posebno onima koji su svojim djelovanjem pridonosili ostvarenju zanosa Jurja žakna koji je usklikom "Vita, vita, štampa naša gori gre..." na najoriginalniji način iskazao silan ushit i svu veličinu htijenja da se knjiga stvori, čuva i svakako čita. Pod tim dojmom i motom i Katedra je, u granici svojih skromnih materijalnih mogućnosti, sve vrijeme budno bdjela nad knjigom, te je tako sama izdala ili suizdavala niz značajnih naslova, od Aleje glagoljaša, preko *Nevidljive tipografije* našeg izuzetnog suradnika Frana Para, pa do *Ludog vjetra*, neki dan predstavljene zbirke pjesama poetskog barda istarskog sjevera, dragog poete Miroslava Sinčića.

Bilo je u vremenu hoda i uspona ročke Katedre još mnogo lijepih i hvalevrijednih akcija. Ostvareni su mnogobrojni, prvenstveno kulturni, kontakti s mnogim pojedincima i institucijama što je rezultiralo njihovom vrlo prisnom suradnjom s Ročem. Najznačajnija je i najtrajnija ona uspostavljena s izuzetno dragim i vrijednim ljudima koji su članovi slične udruge poput Čakavskog sabora u Istri - a to je zagrebačko *Kajkavsko spravišće* - društvo za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti. Reći ću još ovo:

Crpeći snagu i ideje iz nataloženih, često prikritih, naslaga tisućljetne povijesti i ostvaraja naših predaka, aktivisti Katedre stvaraju i pletu svoje mozaike novih vrednota, precima ali i sebi na diku i čast, a sve to u želji da se kontinuitet kulturne aktivnosti Roča ne prekine i da se i budućim generacijama u amanet ostave tragovi i pečati i našega pregalaštva, što je ujedno i naš dug prema poticajnim ambijentima krajobraza što nas bogati tu, na zapadnim skutima Olinfosa - *jaže zovet se Učka*.

Sve što je, zahvaljujući poticajima Katedre, ostvareno ja nazivam dobrom i plemenitom misijom njenih aktivista: i poticatelja, i predvodnika, i konkretnih realizatora. Roč i Roščina, Hum i Humščina u svojoj su povijesti bila značajna

Kaj & ča susret u Roču (slijeva na desno): M. Pavletić, M. Roščić Paro, B. Pažur i V. Pernić

središta glagoljaštva. Roč i Hum danas su postali simbolima probuđene duhovnosti, simbolima stvaranja novih vrednota na dobrim starim temeljima, fundamentima naših znanih i neznanih predaka. U krunište tih ostvaraja ugrađena su imena i djela akademika, vrhunskih znanstvenika, književnika, likovnih i glazbenih umjetnika i teoretičara, kritičara, povjesničara, političara... jednom riječi: dobrohotnika, zaljubljenika u ovaj kraj i njegove ljude.

U Roču, 26. rujna 2014.